

लोकतन्त्रप्रति पूर्ण समर्पित

साप्ताहिक

नयाँ विमर्श

Naya Bimarsha Weekly

दशैँभन्दा पुरानो सम्भन्ना बोकेको खोकना

मनोज कुमार पोखरेल

दशैं आउँदैछ भने थाहा पाउन पात्रो हेर्नुपर्दैन। बजारको भीड, घर फर्किने यात्रुको हतार, नयाँ कपडाको किनमेल र गाउँतिर बढ्ने चहलपहलले त्यसको सूचना दिइसकेको हुन्छ। घटस्थापनासँगै घरघरमा जमरा राखिन्छ। दशमी नजिकिँदै गर्दा निधारमा टीका र कानमा जमरा लगाएर दूलाबडाबाट आशीर्वाद लिने प्रतीक्षा शुरु हुन्छ। काठमाडौँ उपत्यकाभित्रै एउटा पुरानो बस्ती छ, जहाँ यही समयको अर्थ अलि फरक हुन्छ। देशको दूलो हिस्सा दशैँतिर मोडिँदा ललितपुरको खोकना आफ्नै इतिहासतिर फर्किन्छ।

खोकनामा दशैँलाई लिएर प्रचलित एउटा वाक्य छ— 'त्यहाँ दशैं मनाउँदैन।' सुन्दा लाम सक्छ, त्यहाँका मानिसले दशैँलाई स्वीकार गर्दैनन् वा जानाजान बहिष्कार गर्छन्। वास्तविक अर्थ त्यति सरल छैन। खोकनाको परम्परा दशैँसँग प्रतिस्पर्धा गरेर जन्मिएको होइन। यहाँका पुराना बासिन्दाको सांस्कृतिक पात्रोमा दशैं पर्ने समयमै आफ्नै देवी, आफ्नै जात्रा र आफ्नै सामुदायिक अनुष्ठानको महत्व रहँदै आएको छ। त्यसैले उनीहरूले एउटा पर्व छोडेर अर्को रोजेका होइनन्; पुस्तौँदेखि आफूले पाएको संस्कारलाई निरन्तरता दिएका हुन्।

खोकनाको यही मौलिक पहिचान सिकाली जात्रासँग जोडिन्छ। स्थानीय जीवनमा सिकाली देवी अर्थात् रुद्राग्रीप्रतिको आस्था केवल मन्दिर पुगेर पूजा गर्ने विषय होइन। त्यो बस्तीको इतिहास, मानिसबीचको सम्बन्ध र सामुदायिक जिम्मेवारीसँग गाँसिएको संस्कार हो। दशैँका बेला अन्यत्र घरभित्र पूजा र पारिवारिक भेटघाट केन्द्रमा रहँदा खोकनाको ध्यान समुदायको साझा अनुष्ठानतर्फ केन्द्रित हुन्छ। गाउँका निश्चित मानिसले निश्चित जिम्मेवारी सम्हाल्छन्। बाजा बज्छन्, देवस्वरूप धारण गरिन्छ, नृत्य हुन्छ र पुस्ताले सिकेको विधि अर्को पुस्ताले व्यवहारमै दोहोर्‍याउँछ।

यस परम्पराको आरम्भ कहिले भयो भन्ने विषयमा एउटै सर्वस्वीकृत मिति भेटिँदैन। स्थानीय विश्वास, किंवदन्ती र इतिहासका व्याख्याले फरक-फरक समयतिर संकेत गर्छन्। मिति विवादभन्दा दूलो प्रमाण स्वयं खोकनाको निरन्तरता हो। सयौँ वर्षको सामाजिक परिवर्तन पार गरेर कुनै परम्परा आजसम्म समुदायको दैनिक पहिचानसँग जोडिएर रहनु सामान्य कुरा होइन। यसले सिकाली परम्परा खोकनामा पछि थपिएको उत्सव नभई बस्तीको ऐतिहासिक स्मृतिको

एउटा पुरानो तह भएको देखाउँछ।

खोकनाको पुरानो बसोबाससँग पनि सिकालीको कथा गाँसिन्छ। आज देखिने खोकना नै त्यहाँका पुर्खाको पहिलो बसोबास थिएन भन्ने स्थानीय मान्यता छ। कुनै समय बस्ती अर्को क्षेत्रमा रहेको र पछि अहिलेको स्थानतिर सेरेको कथा पुस्तान्तरण हुँदै आएको छ। मानिस नयाँ ठाउँमा आए, घर बनाए, बस्ती बसाले; तर पुरानो थलोमा रहेको देवीसँगको सम्बन्ध त्यागेनन्। यही कारण सिकाली क्षेत्र पुरानो बस्ती र नयाँ पुस्तालाई जोड्ने सांस्कृतिक पुलजस्तो बनेको छ। मानिसको ठेगाना फेरियो, देवीसँगको सम्बन्ध फेरिएन।

यही ठाउँमा खोकनाको परम्पराको एउटा गहिरो अर्थ भेटिन्छ। सामान्यतः इतिहास पुस्तकमा खोजिन्छ। खोकनाले भने इतिहासलाई गरिरहेको काममा सुरक्षित राखेको छ। बूढापाकाले कथा सुनाएर मात्र संस्कृति हस्तान्तरण गर्दैनन्; नयाँ पुस्तालाई जात्राको जिम्मेवारीभित्र प्रवेश गराउँछन्। कुनै युवकले बाजा समात्दा, कसैले देवताको स्वरूप धारण गर्दा वा कुनै परिवारले गुठीको दायित्व पूरा गर्दा इतिहास फेरि व्यवहारमा दोहोरिन्छ। यस अर्थमा सिकाली जात्रा विगतको सम्भन्ना मात्र होइन, हरेक वर्ष नवीकरण हुने सामुदायिक सम्प्रतीता पनि हो।

यसको सबैभन्दा आकर्षक पक्ष देवगण नाच हो। अनुहारमा मुकुन्दो, शरीरमा परम्परागत पहिरन र हातमा देवस्वरूपअनुसारका सामग्री लिएपछि सामान्य मानिस केही समयका लागि धार्मिक पात्रमा रूपान्तरित हुन्छ। दर्शकका लागि त्यो नाच हुन सक्छ, तर समुदायका लागि त्यसमा आस्था मिसिएको हुन्छ। चाल, मुद्रा, बाजाको ताल र पात्रको भूमिकाले देवी-देवता, शक्ति र पौराणिक कथालाई दृश्य रूप दिन्छन्। त्यसैले यसलाई केवल सांस्कृतिक प्रदर्शन भनेर बुझ्दा यसको आधा अर्थ मात्र समातिन्छ।

खोकनाको परम्परा टिक्नुमा गुठी प्रणालीको भूमिका अझ महत्त्वपूर्ण छ। आधुनिक भाषामा भन्ने हो भने गुठी यहाँको सांस्कृतिक व्यवस्थापन संयन्त्र हो। जात्रा कसले चलाउने, पूजा कसले सम्हाल्ने, बाजा र नाचको जिम्मेवारी कसले लिने भन्ने कुरा अचानक तय हुँदैन। परम्पराको जिम्मेवारी बाँडेको हुन्छ। यही व्यवस्थाले एउटा पुस्ता कमजोर हुँदा पनि संस्कारको पूरै शृंखला भत्किन दिँदैन। व्यक्ति बदलिन्छ, जिम्मेवारी हस्तान्तरण हुन्छ; परम्पराको मूल धागो भने कायम रहन्छ।

त्यसैले 'खोकनामा दशैं किन मनाउँदैन

?' भन्ने प्रश्नभन्दा 'खोकनाले आफ्नो परम्परा यति लामो समयसम्म कसरी जोगायो ?' भन्ने प्रश्न बढी अर्थपूर्ण लाग्छ किनभने यहाँको कथा निषेधको होइन, निरन्तरताको हो। खोकनाबासीले अरूले दशैं मनाएको विरोध गरेका छैनन्। उनीहरू स्वयं आफ्नो सांस्कृतिक विधिमा रमाउँछन्। बाहिर विजयादशमीको टीकाको तयारी भइरहँदा यहाँ सिकालीको विधि चल्नु सांस्कृतिक भिन्नताको सहज अभिव्यक्ति हो।

आजको खोकना भने पुरानो समयको बन्द बस्ती होइन। काठमाडौँ उपत्यकाको तीव्र शहरीकरण उसकै ढोकासम्म पुगेको छ। नयाँ पुस्ता आधुनिक शिक्षामा छ, अनेक पेशामा पुगेको छ, विदेशसम्म फैलिएको छ। स्मार्टफोन समातेको पुस्ताले पुर्खाको बाजा पनि समातिरहेको छ। जात्राका दृश्य सामाजिक सञ्जालमा पुग्छन्। बाहिरका मानिस फोटो खिच्न आउँछन्। कुनै समय समुदायभित्र सीमित रहेको संस्कार अहिले सांस्कृतिक पर्यटनको आकर्षणसमेत बनेको छ।

यही परिवर्तनसँग चुनौती पनि जोडिएको छ। कुनै परम्परा धेरै चर्चित भएपछि त्यसको मूल अर्थभन्दा दृश्य आकर्षण अगाडि आउने खतरा हुन्छ। मुकुन्दो फोटो खिच्ने वस्तु मात्र बन्न सक्छ, नाच मनोरञ्जनमा सीमित हुन सक्छ र जात्रा पर्यटक तान्ने कार्यक्रमजस्तो बन्न सक्छ। खोकनाका लागि अबको कठिन काम जात्रा चलाइरहनु मात्र होइन, किन चलाइन्छ भन्ने चेतना पनि अर्को पुस्तासम्म पुर्‍याउनु हो। संस्कृतिको शरीर जोगाएर आत्मा हरायो भने निरन्तरताको अर्थ रहँदैन।

अर्कोतर्फ आधुनिक जीवनले मानिसको समयसमेत परिवर्तन गरेको छ। पहिले कृषि र स्थानीय पेशामा आधारित समुदायका लागि जात्रा र गुठीको जिम्मेवारी जीवनकै हिस्सा हुन्थ्यो। आज जागिर, व्यवसाय, विदेश बसाइ र अध्ययनले मानिसलाई टाढा पुर्‍याउँछ। यस्तो अवस्थामा पुस्तौँदेखि निर्धारित जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु सहज छैन। तैपनि पर्वका बेला मानिस पुरानो थलोमा फर्कन्छन् र आफ्नो भागको जिम्मेवारी सम्हाल्छन् भने त्यसले परम्पराको शक्ति देखाउँछ।

खोकनाले नेपाली समाजलाई अर्को महत्त्वपूर्ण कुरा पनि सम्झाउँछ, त्यो के भने एउटै देशभित्र उत्सव मनाउने एउटै तरिका हुनुपर्छ भन्ने छैन। नेपालको सांस्कृतिक सुन्दरता समानताभन्दा विविधतामा छ। कसैले दशैँमा जमरा राख्छ, कसैले फरक देवीको जात्रा गर्छ। कसैका लागि दशमी मुख्य दिन हुन्छ, कसैका लागि आफ्नै स्थानीय

पात्रोको अर्को दिन बढी पवित्र हुन्छ। यी भिन्नताले नेपाली समाजलाई विभाजित होइन, अझ सम्पन्न बनाउँछन्।

त्यसैले दशैँका बेला खोकना पुग्दा त्यहाँ 'दशैं नभएको' देख्नु हुँदैन। बरु त्यहाँ अर्को उत्सव जीवित रहेको देख्नुपर्छ। जमराको ठाउँमा पुस्ताको स्मृति छ, टीकाको ठाउँमा सामुदायिक दायित्व छ, घरघरको चहलपहलसँगै सार्वजनिक अनुष्ठानको रौनक छ। देशका अधिकांश ठाउँ एउटा परिचित उत्सवमा रमाइरहेका बेला खोकना आफ्नै सांस्कृतिक घडीअनुसार चलिरहेको हुन्छ।

समयले खोकनालाई पनि बदल्नेछ। पुराना घर घट्‍लान्, नयाँ संरचना थपिएलान्, पेशा फेरिएलान् र मानिस संसारका विभिन्न कुनामा पुग्लान् तर सिकालीको समय आएपछि नयाँ पुस्ताले पुरानो बाजाको आवाज चिन्न सक्‍यो, आफ्नो जिम्मेवारी सम्भर‍यो र पुर्खाको परम्परालाई बोध होइन पहिचान ठान्‍यो भने खोकनाको वास्तविक सम्पदा जोगाइरहनेछ।

खोकनाको विशेषता उसले दशैं नमनाउनुमा मात्र छैन। उसको वास्तविक विशेषता त बदलिँदो संसारको बीचमा पनि आफ्नो सांस्कृतिक घडी अरूको समय हेरेर नमिलाउनुमा छ। देश दशैं मनाइरहेको बेला खोकना आफ्नो इतिहास मनाउँछ र शायद यही कारणले त्यो पुरानो बस्ती आज पनि केवल एउटा ठाउँ होइन, जीवित परम्पराको नाम बनेर उभिएको छ।

अधिवक्ता तथा सह-प्राध्यापक गम्भीर बहादुर हाडाको बृहस्पति पुस्तक प्रकाशन तथा अन्य प्रकाशनबाट ग्रामीण विकास सम्बन्धी कक्षा ११, १२, स्नातक तह तथा स्नातकोत्तर तहको प्रकाशित पुस्तकहरु

- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण अर्थशास्त्र (Rural Economics) Class 12-Text Book, रत्न सागर प्रकाशन प्रा.लि., ढिल्लीबजार, काठमाडौँ, नेपाल, प्रथम संस्करण, २०६९ असार।
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण अर्थशास्त्र (Rural Economics) Eco.Edu.322, त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षा शास्त्र संकाय अन्तर्गत तेश्रो वर्ष ग्रामीण अर्थशास्त्र (Eco-Edu.322) को नयाँ पाठ्यक्रममा पूर्ण रुपमा आधारित पाठ्यपुस्तक, बृहस्पति पुस्तक प्रकाशन, चाबहिल, काठमाडौँ, तेश्रो संस्करण २०६९, वैशाख।
- उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्को कक्षा १२ ग्रामीण अर्थशास्त्र (Rural Economics) को नयाँ पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तक A Text Book on ग्रामीण अर्थशास्त्र Rural Economics, Class 12
- गम्भीर बहादुर हाडा, गंगादत्त नेपाल, ग्रामीण विकास सिद्धान्त अवधारणा र नीतिहरु (Rural Development: Theories, Concept and Policies) दीक्षान्त पुस्तक प्रकाशन, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल, प्रथम संस्करण २०६२, श्रावण-स्नातक तह प्रथम वर्ष-ग्रामीण विकास- Code No..
- गम्भीर बहादुर हाडा, नेपालको ग्रामीण अर्थशास्त्र त्र, स्नातक तह ग्रामीण विकास दोश्रो वर्ष (Rural Economics of Nepal) स्नातक तह ग्रामीण विकास द्वितीय वर्ष, दिक्षान्त पुस्तक भण्डार, वि.सं. २०६२।
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण स्रोतहरु, वातावरण तथा व्यवस्थापन (Rural Resources, Environment and Management) ज्ञानकुञ्ज प्रकाशन, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल, संस्करण २०६३/६४, ग्रामीण विकास-स्नातक तह दोश्रो वर्षको चौथो पत्र।
- गम्भीर बहादुर हाडा, भोजेन्द्र अर्याल, ग्रामीण सन्दर्भमा विकास एवं योजना अर्थशास्त्र (Economics of Development and planning), दिक्षान्त पुस्तक प्रकाशन, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल, प्रथम संस्करण, २०६२, आश्विन स्नातकोत्तर तह-ग्रामीण विकास- प्रथम वर्ष, प्रथम पत्र Code No.
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण विकास: नीति तथा विधिहरु, आधारित पाठ्यपुस्तक कक्षा ११ को ग्रामीण विकास (R.D.) विषयको नयाँ पाठ्यक्रममा पूर्ण रुपमा Rural Development, Policies and Strategies, दीक्षान्त पुस्तक प्रकाशन, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल प्रथम संस्करण, २०६२, आश्विन स्नातकोत्तर तह पहिलो वर्ष-ग्रामीण विकास प्रथम वर्ष-दोश्रो पत्र
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण विकास (Rural Development), कक्षा-११, बृहस्पति पुस्तक प्रकाशन, चाबहिल, काठमाडौँ, प्रथम संस्करण, २०६८, उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्द्वारा स्वीकृत -दिगो ग्रामीण विकास (Sustainable Rural Development), स्नातकोत्तर तह-ग्रामीण विकास दोश्रो वर्ष-त्रिभुवन विश्व विद्यालय स्नातकोत्तर तह ग्रामीण विकास (RD 507) को संशोधित नयाँ पाठ्यक्रममा आधारित संस्करण २०६४/०८/१५, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल।
- त्रिभूवन विश्व विद्यालयको तीन वर्षे बी.ए.द्वितीय वर्षको ग्रामीण स्रोतहरु, वातावरण तथा व्यवस्थापन (RD 313) को नयाँ पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तक,
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण स्रोतहरु, वातावरण तथा व्यवस्थापन (Rural Resources, Environment and Management), अक्सफोर्ड इन्टरनेशनल पब्लिकेशन प्रा.लि., अनामनगर, काठमाडौँ, दोश्रो संस्करण, २०६८।
- गम्भीर बहादुर हाडा र राम हाडा, त्रिभुवन विश्वविद्यालयको तीन वर्षे बी.ए., प्रथम वर्षको ग्रामीण विकास (RD 311), को नयाँ पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तक, ग्रामीण विकास-सिद्धान्त, अवधारणा र पद्धति (Rural Development-Theories Approaches and Techniques), अक्सफोर्ड इन्टरनेशनल पब्लिकेशन प्रा.लि., अनामनगर, काठमाडौँ, प्रथम संस्करण, २०६२ वैशाख।
- गम्भीर बहादुर हाडा, ग्रामीण अर्थशास्त्र (Rural Economics), त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षा शास्त्र संकाय, स्नातक तह तेश्रो वर्षको ग्रामीण अर्थशास्त्र (Eco.Edu.306) को पाठ्यक्रममा पूर्ण रुपमा आधारित पाठ्यपुस्तक, बृहस्पति पुस्तक प्रकाशन, चाबहिल, काठमाडौँ, नेपाल, संस्करण, २०६५ माघ।
- ग्रामीण विकास नीति तथा रणनीति-त्रिभुवन विश्व विद्यालय ग्रामीण विकास विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह पहिलो वर्षको दोश्रो पत्र ग्रामीण विकास-नीति तथा रणनीति (M.A.RD-512 A) को नयाँ पाठ्यक्रममा पूर्ण रुपमा आधारित पाठ्यपुस्तक प्रकाशक तथा वितरक-दीक्षान्त प्रकाशन, कीर्तिपुर, काठमाडौँ, नेपाल, दोश्रो संस्करण, २०६६।

विद्यार्थीलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप गराउनु परे
हामीलाई सम्झनु होस्

स्कूल तथा कलेजमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अतिरिक्त क्रियाकलापहरु जस्तै :

हस्तलेखन

कथालेखन

नाटकलेखन तथा नाटकको प्रस्तुति

गायन तथा संगीत

चित्रकला

कानूनी ज्ञानहरु

पत्रकारिताको जानकारी

उद्घोषण कला

नाच्ने कला

आदिको ज्ञान दिलाउन चाहनु हुन्छ भने हामी त्यसको व्यवस्थापनको लागि तयार छौं।
हामी तपाईंहरूको विद्यालय तथा विद्यार्थीहरूका लागि सबै खाले तालिम, कार्यशाला संचालन गरी तपाईंहरूको आवश्यकता अनुसारका प्याकेजहरु तपाईंहरूको अनुकूल समयमा हामी सेवा दिन तयार छौं।

सम्पर्क नं.९८१८६७००८८

क्रियटिम सेन्टर नेपाल प्रा.लि.

काठमाडौँ-११

लोकतन्त्रप्रति पूर्ण समर्पित

साप्ताहिक

नया विमर्श

Naya Bimarsha Weekly

कुस्ती : खेल मात्र होइन, बुद्धि र धैर्यको परीक्षा

हरि शरण जमकटेल

कुस्तीलाई टाढाबाट हेर्दा दुई जना बलिया मानिस एक-अर्कांलाई पछान्न खोजिरहेको दृश्य देखिन्छ। त्यति मात्रै बुझियो भने कुस्तीको वास्तविकता छुट्टै। एउटा पहलवानले अर्कोको शरीरभन्दा पहिले उसको मन पढ्नुपर्छ। प्रतिद्वन्द्वीले कुन क्षणमा वजन सार्छ, कुन खुट्टा अगाडि ल्याउँछ, हात कहाँ पुर्‍याउँछ र आफ्नो सन्तुलन कहिले कमजोर हुन्छ यी साना संकेत समालनसकने हो भने ठूलो शरीर र धेरै बल पनि काम लाग्दैन। त्यसैले कुस्तीको मैदानमा शरीरले जति काम गर्छ, दिमागले पनि त्यति नै काम गर्छ।

आज संसारका विभिन्न देशमा म्याट बिछ्‍याएर खेल्ने आधुनिक कुस्तीको जरा भने निकै पुरानो मानिन्छ। मानिसले आफ्नो शारीरिक सामर्थ्य परीक्षण गर्ने अभ्यास सभ्यताको प्रारम्भिक चरणदेखि नै गर्दै आएको देखिन्छ। प्राचीन ग्रीसमा कुस्तीले व्यवस्थित प्रतिस्पर्धाको रूप पायो र ओलम्पिक परम्परासँग जोडियो। पछि आधुनिक खेल प्रणाली विकास हुँदै जाँदा यसको नियम, तौल समूह, पोशाक, निर्णायक प्रणाली र प्रशिक्षण पद्धति निश्चित हुँदै गए। अहिले कुस्ती विश्वका धेरै देशमा संघीय संरचनामार्फत सञ्चालन हुने प्रतिस्पर्धात्मक खेल बनेको छ।

नेपालको कुस्तीको कथा ओलम्पिकको इतिहास पढेर मात्र बुझिँदैन। यसको एउटा महत्वपूर्ण अध्याय गाउँको माटोमा भेटिन्छ। तराई-मधेशका गाउँमा कुनै समय अखडा केवल खेल्ने ठाउँ थिएनन्। ती त युवा जम्मा हुने ठाउँ थिए। बिहानको अभ्यास, शरीरमा तेल दल्ने चलन, गुरुको निर्देशन, माटोमा पल्टिएर उठ्ने अभ्यास र दाउ सिकेको क्रमले एउटा छुट्टै जीवनशैली बनाएको थियो। गाउँको मेलामा दंगल लाम्दा टाढाटाढाबाट मानिस जम्मा हुन्थे। नाम चलेका पहलवान आउँदा उनीहरूलाई हेर्नु आफैँमा कार्यक्रम हुन्थ्यो। जित्ने खेलाडीले पुरस्कार पाउनु एउटा कुरा थियो, तर उसको प्रतिष्ठा गाउँभन्दा बाहिरसम्म पुग्न अर्को ठूलो उपलब्धि हुन्थ्यो।

यही परम्पराले नेपाली कुस्तीलाई अरु खेलभन्दा अलि फरक बनाएको हो। क्रिकेट वा फुटबलजस्तो खेलका लागि निश्चित मैदानको आवश्यकता हुन्छ। कुस्तीको पुरानो रूपलाई त्यति धेरै पूर्वाधार चाहिँदैनथ्यो। राम्रोसँग तयार पारिएको माटो, केही अभ्यास सामग्री र गुरुको ज्ञान भए अखडा चलन सक्थ्यो। यसले गर्दा

आर्थिक रूपमा कमजोर समुदायका युवाले पनि यसमा आफ्नो शक्ति परीक्षण गर्ने अवसर पाउँथे।

समयसँगै अखडाको स्वरूप बदलियो। शहर विस्तार भए, पुराना खेलमैदान हराए, युवाको रोजाई फेरिए र रोजगारी तथा विदेश जाने क्रम बढे। कुनै समय गाउँको गौरव बनेको पहलवानी क्रमशः सीमित हुँदै गयो। कुस्ती समाप्त भएको होइन, तर त्यसलाई जीवनसँग जोडेर अघि बढाउने पुरानो वातावरण कमजोर भएको हो।

आधुनिक कुस्ती भने पुरानो दंगलभन्दा फरक नियममा आधारित हुन्छ। खेलाडी आफ्नो तौलअनुसार समूहमा विभाजित हुन्छ। त्यसपछि निश्चित समयभित्र विपक्षीलाई नियन्त्रणमा लिन, म्याटमा पछार्ने, उसको स्थिति कमजोर बनाउन वा निर्धारित दाउबाट अंक हासिल गर्नुपर्छ। सबैभन्दा निर्णायक क्षण त्यतिबेला आउँछ, जब एउटा खेलाडीले अर्कोको काँध म्याटतर्फ नियन्त्रणमा राख्न सफल हुन्छ। त्यस अवस्थामा खेल तुरुन्तै समाप्त हुन सक्छ।

यसको अर्थ कुस्तीमा लगातार बल प्रयोग गर्नुपर्छ भन्ने होइन। बरु अनावश्यक बल खर्च गर्ने खेलाडी आफैँ थाबन सक्छ। अनुभवी पहलवानले ऊर्जा बचाउँछ, विपक्षीलाई गल्ती गर्न बाध्य बनाउँछ र सही समय कुर्छ। त्यसैले कुस्तीमा 'बल' र 'चाल' बीचको सन्तुलन महत्वपूर्ण हुन्छ। कुस्तीका विभिन्न विधिमध्ये फ्रिस्टाइल र ग्रेको-रोमन अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा स्थापित छन्। महिला कुस्तीले पनि अहिले विश्व खेलकुदमा बलियो स्थान बनाइसकेको छ। यी विधिमार्फत फरक छुट्टै जीवनशैली बनाएको थियो। गाउँको मेलामा दंगल लाम्दा टाढाटाढाबाट मानिस जम्मा हुन्थे। नाम चलेका पहलवान आउँदा उनीहरूलाई हेर्नु आफैँमा कार्यक्रम हुन्थ्यो। जित्ने खेलाडीले पुरस्कार पाउनु एउटा कुरा थियो, तर उसको प्रतिष्ठा गाउँभन्दा बाहिरसम्म पुग्न अर्को ठूलो उपलब्धि हुन्थ्यो।

यही कारण कुस्तीको प्रशिक्षण निकै कठिन हुन्छ। खेलाडीले केवल हातको शक्ति बढाएर पुग्दैन। खुट्टाको शक्ति, कम्मरको नियन्त्रण, शरीरको लचकता, सन्तुलन, प्रतिक्रिया गति र सहनशक्ति सबै एकै पटक विकास गर्नुपर्छ। एउटा दाउ सफल हुन शरीरको धेरै भाग एउटै क्षणमा समन्वयमा चल्नुपर्छ।

पुरानो अखडामा गुरुको अनुभव मुख्य शिक्षक हुन्थ्यो। अहिले त्यसमा खेल विज्ञान थपिएको छ। अभ्याससँगै शक्ति परीक्षण, दौड, लचकता, तौल व्यवस्थापन, पोषण, आराम, चोटबाट बच्ने उपाय र मानसिक तयारी पनि प्रशिक्षणको हिस्सा

बनेका छन्। प्रतियोगिताको केही दिनअघि तौल घटाउने वा बढाउने विषयसमेत वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसैले अन्तर्राष्ट्रिय कुस्ती अब केवल पहलवानको व्यक्तिगत अभ्यासबाट चल्ने खेल रहेन; यसमा प्रशिक्षक, फिजियो, चिकित्सक, पोषण विज्ञ र व्यवस्थापकको भूमिका पनि महत्वपूर्ण हुन्छ।

नेपालको समस्या यहीँबाट शुरु हुन्छ। हामीसँग कुस्तीको सांस्कृतिक आधार छ, प्रतिभा खोज्न सकिने भूगोल छ र खेल सिक्न इच्छुक युवासमेत छन्, तर ती सबैलाई एउटै प्रणालीमा जोड्ने संरचना अझै पर्याप्त बलियो छैन। कतिपय ठाउँमा माटोको अखडा छ, तर नियमित प्रशिक्षक छैनन्। कतै प्रशिक्षक छन्, तर राम्रो म्याट छैन। खेलाडी छन्, तर वर्षभरि प्रशिक्षण र प्रतियोगिताको अवसर छैन। प्रतियोगिता हुन्छ, तर त्यसपछि खेलाडीको निरन्तर विकास कसरी गर्ने भन्ने योजना कमजोर हुन्छ।

यही कारण नेपालले कुस्तीमा सम्भावना भएर पनि त्यसलाई निरन्तर अन्तर्राष्ट्रिय उपलब्धमा बदल्न कठिनाई भोगिरहेको छ। अर्को समस्या कुस्तीप्रतिको सामाजिक दृष्टिकोण पनि हो। धेरै अभिभावक अझै यसलाई भविष्य निर्माण गर्ने पेशागत खेलभन्दा शारीरिक भिडन्तका रूपमा हेर्न सक्छन्। पढाइसँगै खेलाडी व्यवस्थित ढंगले अघि बढाउन सकिन्छ भन्ने विश्वास पर्याप्त रूपमा स्थापित भएको छैन जबकि आज संसारका धेरै देशमा कुस्ती खेलाडीका लागि छात्रवृत्ति, प्रशिक्षण, रोजगारी र अन्तर्राष्ट्रिय अवसरको बाटो बन्न सक्छ।

नेपालमा भने कुस्तीलाई पुनर्जीवित गर्न सबैभन्दा पहिले स्थानीय अखडा र आधुनिक प्रशिक्षण केन्द्रबीच सम्बन्ध बनाउनुपर्छ। पुरानो ज्ञान फालेर नयाँ प्रणाली ल्याउनु पनि ठीक होइन, पुरानै तरिकामा अडिक्नु बस्नु पनि पर्याप्त हुँदैन। गाउँका अनुभवी गुरुहरूले जानेका दाउ, अनुशासन र अभ्यास संस्कारलाई आधुनिक खेल विज्ञानसँग जोड्न सकियो भने एउटा बलियो नेपाली मोडल बन्न सक्छ।

तराई-मधेश यसका लागि स्वाभाविक आधार बन्न सक्छ। त्यहाँको परम्परागत कुस्ती संस्कृतिलाई विद्यालयस्तरको खेलसँग जोड्न सकिन्छ। स्थानीय तहले प्रशिक्षण स्थल बनाउन सक्छन्। प्रदेशले उत्कृष्ट खेलाडीलाई आवासीय प्रशिक्षण दिन सक्छ। राष्ट्रिय स्तरमा नियमित प्रतियोगिता

र अन्तर्राष्ट्रिय प्रशिक्षणको अवसर दिन सकिन्छ। भारतजस्तो कुस्तीमा लामो परम्परा भएको छिमेकी देशसँग नियमित अभ्यास र प्राविधिक आदानप्रदान गर्न सके नेपाली खेलाडीले धेरै सिक्न सक्छन्।

महिला कुस्तीलाई पनि अब छुट्टै प्राथमिकता दिनुपर्ने समय आएको छ। खेलकुदमा महिलाको सहभागिता बढिरहेको अवस्थामा कुस्ती पनि त्यसबाट बाहिर रहनुपर्ने कारण छैन। सुरक्षित प्रशिक्षण वातावरण, महिला प्रशिक्षक वा सहयोगी जनशक्ति, परिवारको समर्थन र नियमित प्रतियोगिता उपलब्ध गराउन सके नयाँ पुस्ताका महिला पहलवान उत्पादन हुन सक्छन्।

कुस्तीको महत्व पदकमा मात्र छैन। यसले शरीरलाई अनुशासित बनाउँछ, हारपछि पुनः उठ्न सिकाउँछ र प्रतिस्पर्धाको दबाव सहन सक्ने मानसिकता विकास गर्छ। प्रतिद्वन्द्वीलाई हराउनु यसको एउटा पक्ष हो; आफ्नै डर, थकान र कमजोरीलाई नियन्त्रण गर्नु अर्को पक्ष हो।

सायद यही कारण कुस्तीलाई बुझ्ने सबैभन्दा राम्रो तरिका 'पछान्ने खेल' भनेर होइन, आफूलाई नियन्त्रण गरेर अर्कोमाथि नियन्त्रण जमाउने खेल भनेर हो। नेपालमा अहिले कुस्तीलाई नयाँ आँखाको हेर्नुपर्ने बेला आएको छ। पुराना अखडाका कथा सम्भरेर मात्र खेल जोर्नै दैन। ती अखडाबाट निस्कने प्रतिभालाई आधुनिक म्याटसम्म पुर्‍याउनुपर्छ। माटोमा सिक्रेको दाउलाई अन्तर्राष्ट्रिय नियममा रूपान्तरण गर्नुपर्छ। स्थानीय गुरुको अनुभवलाई वैज्ञानिक प्रशिक्षकको ज्ञानसँग जोड्नुपर्छ।

कहिलेकाहीँ कुनै खेलको भविष्य नयाँ रंगशाला बनाएर होइन, पुरानो खेलप्रतिको दृष्टिकोण बदल्दै शुरु हुन्छ। नेपाली कुस्तीको माटो अझै सुकिसकेको छैन। त्यही माटोमा नयाँ पुस्ताका पहलवान जन्मिन सक्छन् तर अब उनीहरूलाई अखडामा मात्र होइन, संसारको म्याटमा उभ्याउने जिम्मेवारी खेल संरचनाको हो।

दुबईको उज्यालोमा मेरो गाउँको भिलिमिली

दिल बहादुर खत्री

बडादर्शन आयो। गाउँको आकाशमा यसपालि पनि त्यही नीलो घाम लागेको होला, आँगनमा कसैले लिन्ने पिडको डोरी कस्टे होला, घरको छानोमाथि सुकाइएका मकैका घोगा हावासाँगै हल्लिँदै होलान्। आमाले भान्साको कुनामा दर्शनका लागि चाहिने सामान मिलाउँदै हुनुहुन्छ होला। बाबाले पुरानो टोपी भित्रै धुलो टक्क्याउँदै हुनुहोला। दाजुभाइ, दिदीबहिनी र साथीभाइबीच 'यसपालि कहाँ भेट्ने?' भन्ने कुराकानी चलिरहेको होला। अनि म ? म हजारौँ किलोमिटर टाढा, दुबईको एउटा साँघुरो कोठामा बसेर मोबाइलको स्क्रिनमा घरको फोटो हेर्दैछु। बाहिर सहर उज्यालो छ, अम्ला भवनका इयालहरू चम्किरहेका छन्, सडकमा गाडीको लस्कर छ तर मेरो मनभित्र भने अहिले एउटा सानो गाउँ बलिरहेको छ— त्यही गाउँ, जहाँ मेरो बाल्यकालका दर्शनहरू बाँचेका छन्।

विदेश आएपछि चाडपर्वको अर्थ नै बदलिँदो रहेछ। नेपालमा हुँदा दर्शन आउँदा बिदा कहिलेदेखि हुन्छ भन्ने चिन्ता हुन्थ्यो, नयाँ कपडा कहिले लगाउने भन्ने उत्साह हुन्थ्यो, टीका लगाउन कति घर घाउने भन्ने योजना हुन्थ्यो। अहिले दर्शन आयो कि कामबाट कति समय निकाल्न सकिन्छ भन्ने हिसाब गर्नुपर्छ। छुट्टी मिल्यो भने घरमा फोन गर्ने, नमिले भिडियो कलमा परिवारजनको अनुहार हेर्ने। पहिले दर्शनमा टीका लगाउँदा निधार रातो हुन्थ्यो, अहिले मोबाइलको स्क्रिनमा देखिने मान्यजनको अनुहारले मन भिजाउँछ। पहिले बाबाको हातबाट टीका लगाउँदा आशीर्वाद पाइन्थ्यो, अहिले फोनको अर्को छेउबाट आएको 'जहाँ भए पनि सुखी रहन्' भन्ने आवाज नै मेरो दर्शनको आशीर्वाद बनेको छ।

म दुबई आएको रहल होइन। घरको आवश्यकता, भविष्यको सपना र आफ्नो भागको जिम्मेवारीले मलाई यहाँ ल्याएको हो। विमान चढेर पहिलो पटक नेपाल छोड्दा मनमा धेरै कुरा थिए। विदेश गएपछि पैसा कमाइन्छ, घर बनाइन्छ, ऋण तिर्दिन्छ, परिवारको जीवन सजिलो हुन्छ भन्ने सपना थियो तर त्यतिबेला कसैले एउटा कुरा भनेन कि विदेशमा कमाएको पैसाले आफूले घरमा बिताउन पाउने समय पनि खर्च हुँदै जान्छ।

यहाँ दिन शुरु हुन्छ घडीको अलार्मसँग। काममा पुग्न हतार, लामो समय उभिएर वा लगातार काम गरेर बित्ने दिन, थकित शरीर लिएर कोठामा फर्किने रात। कोठामा साथीहरू हुन्छन्, तर सबैका कथा उस्तै हुन्छन् कसैको घरमा बिहानी आमा, कसैको छोराको पढाइ, कसैको बहिनीको विहे, कसैको बच्चको ऋण। हामी एकअर्कांलाई हेरेर हँस्छौं, तर त्यो हँसोभित्र आ-आफ्नो घरको चिन्ता लुकेको हुन्छ।

दर्शनको दिन भने त्यो लुकाउन पनि गाह्रो हुन्छ। मोबाइल खोल्दा नेपालका तस्वीरहरू देखिन्छन्। कसैले नयाँ दौरा-सुरवाल लगाएको छ, कसैले रातो टीका लगाएर तस्वीर खिचेको छ। कसैको घरमा मासु पावदैछ, कसैको आँगनमा बालबालिका खेलिरहेका छन्। सामाजिक सञ्जालमा सबैको देखिँदै खुशी देखिन्छ तर त्यही तस्वीरको भीडमा आफूलाई खोज्दा म कतै भेटिँदैन। मेरो दर्शन त कामको तालिकाभित्र अडिक्नु हुन्छ।

आमाले फोन गरेर सोध्नुहुन्छ—'बाबु, दर्शनमा घर आउन सकिन्छ ?'

म के जवाफ दिऊँ ?

'सकिँनँ' भन्न पनि मन लाग्दैन। 'आउँछु' भन्न पनि सम्भव हुँदैन। त्यसैले हरेक वर्षजस्तै यसपालि पनि एउटै कुरा भन्छु—'अर्को साल चाँहिँ जसरी पनि आउँछु।'

आमाले पनि सायद त्यो कुरा सुनेर चित्त बुझाउनुहुन्छ तर उहाँलाई के थाहा, यही 'अर्को साल' भन्ने शब्द मैले आफूलाई पनि कति पटक सुनाइसकेको छु।

दर्शनमा सबैभन्दा धेरै सम्भन्ना बाल्यकालको आउँछ। नयाँ कपडा लगाएर बिहानै उठेको दिन, पिड खेल्न गाउँको चौरमा पुगेको समय, साथीहरूसँग हँस्दै हिँडेको बाटो, टीका लगाउन ठूलाबडाको घर धाएको क्षण, सबै एकै पटक सम्भन्नामा आउँछन्। त्यतिबेला दर्शन यति ठूलो कुरा हो भन्ने थाहा थिएन। अहिले घरबाट टाढा भएपछि बुझिँदैछ कि दर्शन टीका र जमराको नाम मात्र होइन रहेछ। दर्शन भनेको आफूलाई जन्माउने माटोमा केही दिन भएर पनि फर्किन पाउनु रहेछ। आफ्नैको आवाज नजिकैबाट सुन्न पाउनु रहेछ। आमाले हातको खाना खानु रहेछ। पुरानो साथीलाई बाटोमा भेटेर 'कहाँ हराएको ?' भनेर सोध्नु रहेछ।

दुबईमा पैसा छ, सुविधा छ, चम्किलो शहर छ तर गाउँको त्यो साँघुरो बाटो छैन, जहाँ हिँड्दा हरेक मोडमा चिनजानको अनुहार भेटिन्थे। यहाँ गगनचुम्बी भवन छन्, तर आफ्नो घरको कोसीजस्तो आत्मीय ठाउँ छैन। यहाँ राति पनि शहर उज्यालो हुन्छ, तर दर्शनको साँघुरो गाउँको आकाशमा देखिने त्यो छुट्टै उज्यालो छैन। यहाँ समुद्रको छाल सुन्न सकिन्छ, तर आफ्नो गाउँको खोल्सापानी बगेको आवाज सुन्दा आउने अपनत्व कहाँ पाउनु ?

तिहार आइपुग्दा यो दूरी अझ गहिरो हुन्छ। नेपालमा दिदीबहिनीले दियो बाल्दा म यहाँ अर्को देशको बत्ती हेरेर बसिरहेको हुन्छु। घरमा देउसी-भैलो खेल्ने साथीहरू जम्मा होलान्। कुनै बेला हामी पनि टोलटोलमा गएर गीत गाउँथ्यौं, हँस्छ्यौं, दक्षिणा माग्थ्यौं। अहिले त्यही उमेरका साथीहरू कसैले विवाह गरिसके, कसैले विदेशकै अर्को कुनामा पुगे, कसैले आफ्नै व्यवसाय शुरु गरेका छन्। समय हामीभन्दा छिटो दौडिरहेको रहेछ।

कहिलेकाहीँ लाग्छ कि विदेशले मानिसलाई पैसा कमाउन सिकाउँछ, तर समय गुमाउनुको मूल्य पनि सिकाउँछ।

त्यसैले यस पटक दर्शनमा मैले आफूलाई एउटा वाचा गरेको छु। अर्को वर्षको चाडसम्म मैले केवल पैसा जम्मा गर्ने होइन, घर फर्किने एउटा बाटो पनि बनाउनेछु। धेरै कमाउने सपना आफ्नो ठाउँमा छ, तर आफ्ना मानिसहरूसँग केही दिन बाँच्ने सपना पनि अब सानो छैन। घर बनाउँदा ईटा र सिमेन्ट चाहिन्छ, तर घरलाई घर बनाउने मानिसहरूको उपस्थिति पनि चाहिन्छ।

मलाई थाहा छैन अर्को वर्ष मेरो अवस्था कस्तो हुनेछ। जागिर यही हुनेछ कि हुनेछैन, आमदानी कति हुनेछ, टिकटको मूल्य कति होला— कुनै कुरा निश्चित छैन तर एउटा कुरा निश्चित गर्न चाहन्छु कि दर्शन आउँदा फेरि दुबईको कोठामा बसेर 'अर्को साल आउँछु' भनेर मात्र नबस्।

म घर आउन चाहन्छु। आमाले हातबाट टीका लगाउन चाहन्छु। बाबाको अगाडि बसेर उहाँका पुराना कुरा सुन्न चाहन्छु। दिदीबहिनीको हातबाट तिहारको टीका लगाउन चाहन्छु। साथीहरूसँग चोकमा बसेर रात अवेरसम्म गफ गर्न चाहन्छु। आफ्नो गाउँको बाटोमा निश्चित भएर हिँड्न चाहन्छु। केही दिनका लागि भए पनि फेरि त्यही मानिस बन्न चाहन्छु, जो विदेश जातुअघि थियो।

आज दुबईको इयालबाट बाहिर हेर्दा शहर भिलिमिली छ। अम्ला भवनका बत्तीहरू टाढासम्म फैलिएका छन् तर मेरो आँखामा भने अर्को दृश्य छ, त्यो भनेको घरको आँगनमा बलेको एउटा सानो दियो। त्यो दियो शायद मेरी आमाले बाल्नुभएको होला। म यहीँबाट त्यसलाई सम्झिरहेको छु र मनमनै भनिरहेको छु कि "आमा, यसपालि पनि आउन सकिँनँ तर अर्को वर्षको दर्शनमा तपाईंको आँगनमा बसेर टीका लगाउने मेरो सपना भने अझै मेरोको छैन। यो परदेशको उज्यालोमा बसेर म त्यही सपनालाई जोगाइरहेको छु।"

चाडपर्व हरेक वर्ष आउँछन्। टीका फेरिन्छ, पात्रो फेरिन्छ, उमेर बढ्छ, मानिसको अवस्था बदलिन्छ तर परदेशीको मनमा घर फर्किने चाहना शायद कहिल्यै पुरानो हुँदैन। दुबईको यो उज्यालो रातमा मेरो सबैभन्दा ठूलो उज्यालो भने नेपालमै छ— मेरो घरमा, मेरो परिवारमा, मेरो गाउँमा र म त्यसै उज्यालोतिर फर्किने अर्को दर्शन कुरिरहेको छु।

सुन चाँदीका गहनाका लागि

हामीलाई सम्झनु होस्

विवाह, पारुनी लगायतका कुनै पनि खासै मांगलिक कार्यका लागि चाहिने गरगहनाका लागि हामीलाई सम्झनु होस्।

तपाईंहरूको सेवामा हामी तयार छौं, काठमाडौंको मुटु मैतीदेवी चोक, काठमाडौंमा।

सुन, चाँदी तथा हिराका तयारी गहनाहरूका अतिरिक्त तपाईंहरूको चाहना, डिजाइन अनुसारका गहना बनाउनका लागि हामी सेवामा हजिर छौं।

न्यु बुद्ध गहना गृह

मैतीदेवीचोक (श्रेष्ठ टेलरिडसँग), काठमाडौं

फोन नं.०१४५३४७५५, ९८१३६५२९१८

Considering studying or working abroad?

Come to Joy International Language Institute

for all levels of

English and Spanish Language Classes

including **IELTS, PTE, TOEFL**

Improve your conversation skills speaking with a native speaker.

Gatthaghar Road (on the way to Global Pathsala School Junior Block)

Contact the Office :
974 597 9010
joylanguageinstitute@gmail.com

लोकतन्त्रप्रति पूर्ण समर्पित

साप्ताहिक

नया विमर्श

Naya Bimarsha Weekly

दशैँमा ...

नानु अधुरो हुन्छ । काग्रेस, एमाले, नेकपा वा रास्वपा—नाम फरक भए पनि उनीहरूले राजनीति गर्ने समाज एउटै हो । त्यही समाजका नागरिकमध्ये कोही यस वर्ष खुशी थिए, कोही शोकमा; कोही घर फर्किए, कोही बाटो अवरुद्ध भएर फर्कन सकेनन्; कोही आफन्तसँग बसे, कोही विपत्तिपछि आफ्नो घर कहाँ थियो भनेर भन्मावशेष नियालिरहेका थिए ।

यस्तो दशैँमा राजनीतिक नेतृत्वले दिने सबैभन्दा ठूलो शुभकामना शब्द होइन, व्यवहार हुन सक्छ । भत्किएको घर उठाउन राज्य पुग्यो भने त्यो शुभकामना हो । विपत्तिमा परेको परिवारले समयमै राहत पायो भने त्यो टीकाको आशीर्वादभन्दा कम हुँदैन । महँगिले थिचिएको परिवारको भान्सा सहज भयो भने त्यो चाडको वास्तविक खुशी हो । राजनीतिक दलहरूबीचको कटुता केही घटेर राष्ट्रिय समस्यामा सहकार्य बढ्यो भने त्यो विजयादशमीको 'विजय'सँग जोडिन सक्ने आधुनिक अर्थ हो ।

२०८३ को दशैँ सकिँदै गर्दा नेताहरूको निधारको टीका पखालिएला, जमरा ओझ्लाउला र शुभकामनाका सन्देश सामाजिक सञ्जालको पुरानो पोस्टमा फुलान् तर देशले यसपालि उनीहरूलाई दिएको सन्देश भने बाँकी रहनेछ, त्यो के भने चाडमा जनतालाई शुभकामना दिन सजिलो छ, जनताको दुःखमा साथ दिन सक्नुचाहिँ राजनीतिको असली परीक्षा हो ।

टीका ..

टीका थाने दिनभन्दा पछिल्ला दिनमा गाउँको दशैँ भन्न सहज र आत्मीय देखिन थालेको छ । टीकाका दिन निर्धारित समयमा आफन्तको घर पुगुपर्ने हतार थियो । अहिले त्यो हतार छैन । भेट्न छुटेका आफन्तको घर पुग्ने, बाल्यकालका साथीहरूसँग बसेर पुराना कुरा सम्झ्ने र गाउँको परिवेशमा केही दिन बिताउने समय मिलेको छ ।

पिडमा पनि भीड अझै घटेको छैन । बालबालिकाका लागि दशैँको अर्थ टीकाभन्दा पनि पिड, नयाँ लुगा, आफन्तको घरमा पाइने खानेकुरा र साथीभाइसँगको रमाइलोमा बढी भेटिन्छ । युवाहरू समूह बनाएर गाउँ ढुलिरहेका छन् । कतै फुटबल चलि रहेको छ, कतै तासको जुमपट छ, कतै मोबाइलमा गीत बजाएर युवापुस्ता आफ्नै शैलीमा रमाइरहेको छ । गाउँका चोक र चौतारा साँभपख फेरि पुग्ने जस्तो देखिन थालेका छन् ।

विदेशबाट घर फर्किन नसकेकाहरूका परिवारमा भने दशैँको खुसीसँगै अभावको अनुभूति पनि छ । तर काठमाडौँमा बस्ने कतिपय परिवारले भने वर्षमा एकपटक आउने यही अवसरलाई परिवार पुनीर्मिलनको रूपमा उपयोग गरेका छन् । छोराछोरीले बुबाआमासँग बसेर समय बिताएका छन् । वृद्ध आमाबुवाका लागि सन्तानको केही दिनको साथ नै ठूलो उपहार बनेको छ ।

यसपटक गाउँ फर्किएका धेरैका लागि दशैँ केवल धार्मिक अनुष्ठान होइन, आफ्नो जरा छोएर फर्किने मौका पनि बनेको छ । शहरमा बसेर बिर्सिन थालेका गाउँका बाटा, खोल्सा, चौतारा र छिमेकीको अनुहार फेरि सम्भन थालेका छन् । कतिपयले बाल्यकालमा खेल्ने ठाउँमा पुगेर आफ्नै पुराना दिन खोजिरहेका छन् ।

दशैँको अर्को सुन्दर पक्ष यही हो कि यसले मानिसलाई केही दिन भए पनि उसको मूल ठाउँतर्फ फर्काउँछ । काठमाडौँमा हजारौँ मानिसको भीड भए पनि आफ्नै गाउँको एउटा सानो आँगनमा परिवारसँग बसेर खाएको खानाको आत्मीयता अझै हुन्छ । त्यसैले टीकाको दिन सकिए पनि दशैँको मनोविज्ञान सकिएको छैन । गाउँ फर्किएका मानिसहरूका लागि अहिलेको समय 'फर्किने हतार'भन्दा 'बसेर रमाउने' समय बनेको छ । शहरको व्यस्ततामा फर्किनुअघि उनीहरू केही दिन अझै गाउँको हावा, आफन्तको साथ र बाल्यकालका सम्झनासँगै रमाउन चाहन्छन् ।

काठमाडौँ फेरि बिस्तारै भरिँदै जानेछ । खाली भएका कोठाका ढोका खुलेछन् । कार्यालयहरूमा काम शुरु हुनेछ । सडकमा फेरि गाडीको लस्कर लामेछ तर गाउँमा

छाडेर आएका केही सम्झना भने उनीहरूसँगै काठमाडौँ फर्किनेछन् । टीका सकियो, जमरा ओझ्लाउँदैछ; तर गाउँको दशैँ अझै केही दिन मानिसहरूको हाँसोमा बाँचिरहेको छ ।

प्र.म...

बालेनको पहिलो दशैँले भने त्यो परम्परालाई निरन्तरता दिन सकेन वा उनले त्यसलाई प्राथमिकता दिएनन् भन्ने देखियो । यसमा बालेनको व्यक्तिगत स्वभावको प्रभाव पनि छुट्याउन मिल्दैन । उनी राष्ट्रिय राजनीतिमा प्रवेश गर्नुअघि नै स्थापित राजनीतिक संस्कारभन्दा फरक व्यवहारका कारण चर्चामा आएका व्यक्ति हुन् । काठमाडौँ महानगरको नेतृत्व गर्दा होस् वा अहिले संघीय सरकारको नेतृत्व गर्दा, सार्वजनिक पदलाई व्यक्तिगत लोकप्रियता प्रदर्शन गर्ने मञ्चभन्दा कामको परिणामसँग जोड्नुपर्ने उनको राजनीतिक छवि निर्माण भएको छ । त्यसैले बालुवाटारमा उनको पहिलो दशैँलाई पनि यही पृष्ठभूमिमा हेर्न खोजिनु स्वाभाविक हो ।

यसपालिको दशैँमा उनी राज्यको औपचारिक भूमिकाबाट भने बाहिर रहेनन् । फूलपातीका अवसरमा हुने राज्यका औपचारिक कार्यक्रममा प्रधानमन्त्रीका रूपमा उनको सहभागिता भयो । अर्थात् व्यक्तिगत रूपमा दशैँको टीका नलगाए पनि प्रधानमन्त्रीको जिम्मेवारीले मार्गेको सार्वजनिक भूमिका उनले निर्वाह गरे ।

यही दुई पक्षबीच उनको पहिलो प्रधानमन्त्रीय दशैँको वास्तविक तस्वीर भेटिन्छ, त्यो के भने व्यक्तिगत संस्कारमा संयम र राज्यको जिम्मेवारीमा उपस्थिति । बालेनको दशैँलाई पुराना प्रधानमन्त्रीसँग तुलना गर्दा अर्को कुरा पनि देखिन्छ । अघिल्ला पुस्ताका प्रधानमन्त्रीहरूको राजनीतिक संस्कारमा 'प्रधानमन्त्री' र 'पाटी नेता'को परिचय धेरै ठाउँमा एकै ठाउँ मिसिन्थ्यो । चाडपर्वका अवसरमा शुभेच्छा आदानप्रदान पनि पाटी सम्बन्ध विस्तार गर्ने अवसर बन्न सक्थ्यो । बालेनको राजनीतिक यात्रा भने परम्परागत दलको सांगठनिक संरचनाबाट सुरु भएको होइन । त्यसैले उनको प्रधानमन्त्री निवासले पनि त्यही पुरानो राजनीतिक संस्कार हुबहु बोक्नेपछि भन्ने छैन ।

एउटा दशैँका आधारमा बालुवाटारको नयाँ संस्कार घोषणा भइसकेको निष्कर्ष निकाल्न हतार हुनेछ । यसपालि व्यक्तिगत शोक प्रमुख कारण थियो । आगामी वर्षहरूमा बालेन प्रधानमन्त्री रहँदा उनले दशैँलाई कसरी व्यवस्थापन गर्छन् त्यसले मात्रै उनको स्थायी शैलीबारे बताउनेछ ।

यसपालि भने उनको शुभकामनाको भाषामा पनि चाडको व्यक्तिगत आनन्दभन्दा देशको अवस्थाप्रतिको चिन्ता बढी देखियो । विपत्तिमा परेका नागरिक, रोजगारीका लागि विदेश पुगेका नेपाली, राज्यबाट सेवा पाउनुपर्ने नागरिक र सुशासनको अपेक्षालाई उनले दशैँसँग जोडेर हेरे । यसबाट एउटा राजनीतिक संकेत भने निकाल्न सकिन्छ कि प्रधानमन्त्रीका लागि दशैँ केवल आफ्नो परिवारको चाड होइन, उनले नेतृत्व गरेको देशको अवस्थालाई सम्झ्ने समय पनि हो । नेपालमा दशैँको अर्थ नै सामूहिकता हो । वर्षभरि छुट्टिएका परिवार एउटै घरमा जम्मा हुन्छन् । विदेश गएको मानिस घर फर्कन्छ । टाढिएका आफन्त नजिकिन्छन् । मान्यजनको हातबाट टीका थापेर आशीर्वाद लिइन्छ । यही संस्कारलाई राज्यको तहमा लैजाने हो भने प्रधानमन्त्रीको दशैँ पनि नागरिकसँग जोडिने अवसर बन्न सक्छ । नागरिकसँग जोडिन प्रधानमन्त्रीको निवासमा मानिसको भीड लामैपछि भन्ने छैन ।

सायद यहीँबाट बालेनको पहिलो दशैँलाई फरक ढंगले पढ्न सकिन्छ । बालुवाटारको द्वारमा कति मानिस आए भन्नेभन्दा प्रधानमन्त्रीले दशैँलाई कुन अर्थमा लिए भन्ने प्रश्न यसपालि महत्वपूर्ण बन्यो । उनको निधारमा टीका थिएन तर प्रधानमन्त्रीका रूपमा उनी राज्यका औपचारिक कार्यक्रममा देखिए । निजी शोक थियो । त्यससँगै देशको विपत्तिको पीडा पनि थियो र प्रधानमन्त्रीको शुभकामनामा नागरिकको अपेक्षा तथा शासन सुधारको कुरा थियो ।

दशैँ सकिएको छ । अब बालुवाटार फेरि नियमित शासनको केन्द्रमा फर्किएको छ । चाडका दिन देखिएको सादगीलाई शासन सञ्चालनको व्यवहारमा पनि निरन्तरता दिन सकिन्छ कि सकिँदैन, त्योचाहिँ बालेनको वास्तविक परीक्षा हुनेछ किनकि प्रधानमन्त्रीको दशैँ कस्तो थियो भन्ने कुरा अब इतिहासको

एउटा सानो प्रसंग मात्र बन्न सक्छ । प्रधानमन्त्रीको घरमा देखिएको सादगी राज्य सञ्चालनको संस्कार बन्न सक्थ्यो भने त्यसको अर्थ दशैँ सकिएपछि पनि बाँकी रहन्छ ।

अबको ...

भइसकेको परिस्थितिले अलग धार निर्माण गर्ने प्रयासको राजनीतिक आधार थप सौँघुरिएको देखाउँछ । त्यसैले अब देउवा वा शशांक पक्षले 'कसले कसलाई जित्यो' भन्ने प्रश्नमा अल्झिनुभन्दा 'काग्रेसलाई कसरी जोगाउने र बलियो बनाउने' भन्ने प्रश्नलाई प्राथमिकता दिनु आवश्यक छ । असन्तुष्टि छन् भने पार्टीभित्रै राख्न सकिन्छ, विधि र प्रक्रियामाथि प्रश्न छन् भने कानूनी तथा संस्थागत बाटोबाट समाधान खोज्न सकिन्छ । एउटै पार्टीका नाममा दुई राजनीतिक केन्द्र खडा गर्ने अभ्यास अन्ततः कुनै नेता विशेषको मात्र होइन, समग्र काग्रेसको शक्तिलाई कमजोर बनाउने बाटो बन्न सक्छ ।

यसको अर्थ नयाँ नेतृत्वले आफूलाई निर्विवाद ठानेर असन्तुष्ट पक्षलाई बेवास्ता गर्नुपर्छ भन्ने पनि होइन । बरु गगनकुमार थापाका लागि अहिलेको सबैभन्दा ठूलो परीक्षा महाधिवेशन जित्नु होइन, महाधिवेशनमा आफूसँग नउभिएका मानिसलाई समेत आफ्नो नेतृत्वको काग्रेसभित्र सम्मानपूर्वक अटाउन सक्नु हो । नेतृत्व परिवर्तनको वास्तविक अर्थ पुरानो समूहलाई विस्थापित गरेर आफ्नै समूह स्थापित गर्नु मात्र भयो भने काग्रेसले अनुहार फेर्ला, संस्कार फेरिदैन । देउवा, शशांक, शेखर, पूर्णबहादुरलगायत विभिन्न धारमा रहेका नेता तथा उनीहरूसँग जोडिएका कार्यकर्तालाई राजनीतिक सम्मानसहित एउटै ठाउँमा ल्याउने पहल स्वयं सभापति थापाले गर्न सक्नुपर्छ। पुरानो पुस्ताले संजटन निर्माणमा दिएको योगदानको सम्मान र नयाँ पुस्ताले खोजेको परिवर्तनको आकांक्षाबीच पुल निर्माण गर्न सक्तियो भने मात्रै १५औँ महाधिवेशन वास्तविक अर्थमा पुस्तान्तरणको प्रस्थानबिन्दु बन्न सक्छ । यसका लागि व्यक्तिगत कटाक्ष, प्रतिशोध, जिम्मेवारी वितरणमा पक्षपात र 'हामी विजेता, उनीहरू पराजित' भन्ने मानसिकताबाट नेतृत्व टाढा रहनुपर्छ । पार्टीभित्र न्यायोचित जिम्मेवारी, निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता र असहमति राख्ने अधिकार सुनिश्चित गर्नु नै असन्तुष्ट समूहलाई फर्काउने सबैभन्दा प्रभावकारी उपाय हुनेछ ।

अर्कोतर्फ देउवा र शशांक पक्षका अगाडि पनि एउटा गम्भीर राजनीतिक प्रश्न उभिएको छ, त्यो के भने उनीहरूले आफ्नो बाँकी राजनीतिक ऊर्जा समानान्तर संरचना निर्माणमा खर्च गर्ने कि काग्रेसलाई एकताबद्ध बनाउन प्रयोग गर्ने ? देउवाले लामो समय काग्रेसको नेतृत्व गरेका छन् । प्रधानमन्त्री र पाटी सभापतिका रूपमा उनको राजनीतिक जीवनले नेपाली राजनीतिमा छुट्टै स्थान बनाएको छ । यही कारण जीवनको पछिल्लो राजनीतिक चरणमा उनले निर्वाह गर्ने भूमिका पद प्राप्तिको भन्दा पनि पार्टीलाई जोड्ने अभिभावकीय भूमिकाका रूपमा स्थापित हुन सक्थ्यो भने त्यसको ऐतिहासिक अर्थ बढी हुनेछ । त्यसैगरी बी.पी. कोइरालाको राजनीतिक विरासतसँग जोडिएको पारिवारिक पृष्ठभूमि भएका डा. शशांक कोइरालाका लागि पनि अहिलेको आवश्यकता अर्को केन्द्र निर्माण गर्नेभन्दा काग्रेसको लोकतान्त्रिक विरासतलाई विभाजनबाट जोगाउने पहल गर्नु हो । इतिहासमा नेता कति पटक पदमा पुगे भन्ने मात्र सभिर्फैदैन; कठिन मोडमा उसले संस्थालाई जोड्यो कि विभाजनतर्फ लग्यो भन्ने कुरा पनि उत्तिकै स्मरण गरिन्छ । काग्रेसका शुभचिन्तकले खोजेको देउवाको काग्रेस, गगनको काग्रेस संस्थाका रूपमा पुनर्गठन गर्नुपर्नेछ । युवाको निराशा, बेरोजगारी, विदेश पलायन, उत्पादनमा आएको शिथिलता, शिक्षा र स्वास्थ्यको बढ्दो खर्च, सार्वजनिक सेवामा नागरिकले भोग्नुपर्ने हैरानी, भ्रष्टाचार, प्रशासनिक ढिलासुस्ती र राज्यप्रतिको घट्टो

विश्वास आजका प्रमुख प्रश्न हुन् । काग्रेसले अब ठूला राजनीतिक नाराभन्दा नागरिकको दैनिक जीवन छुने कार्यक्रम अघि सार्नुपर्छ । एउटा युवा देशमै बसेर सम्मानजनक आम्दानी गर्न सक्छ कि सक्दैन ? किसानले उत्पादनको उचित मूल्य पाउँछ कि पाउँदैन ? सानो व्यवसायीले अनावश्यक प्रशासनिक भन्फटविना व्यवसाय गर्न सक्छ कि सक्दैन ? सामान्य परिवारले गुणस्तरीय शिक्षा र उपचार धान्न सक्छ कि सक्दैन ? वृद्धवृद्धाले सुरक्षित जीवन पाउँछन् कि पाउँदैनन् ? काग्रेसको भावी नीति यिनै प्रश्नको मापनयोग्य उत्तर बन्न सक्नुपर्छ ।

विशेषगरी आर्थिक नीतिमा काग्रेसले आफ्नो पुरानो परिचय दोहोर्‍याएर मात्र पुग्दैन । निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति र सामाजिक न्यायबीच नयाँ सन्तुलन आवश्यक छ । कृषि उत्पादनसँग उद्योग जोड्ने, स्वदेशी उत्पादनको बजार सुनिश्चित गर्ने, सूचना प्रविधि तथा नयाँ उद्यमलाई रोजगारीको प्रमुख आधार बनाउने, विदेशबाट फर्किएका युवाको सीप र पूँजीलाई उत्पादनमा लगाउने तथा प्रदेश र स्थानीय तहलाई स्थानीय अर्थतन्त्र निर्माणमा सक्रिय बनाउने स्पष्ट कार्यक्रम चाहिन्छ । प्रत्येक निर्वाचनमा घोषणापत्र लेख्ने तर अर्को निर्वाचनसम्म त्यसको हिसाब नदिने संस्कार तोडेर काग्रेसले आफ्नो घोषणापत्रलाई समयसीमासहितको कार्यसम्पादन दस्तावेज बनाउन सक्छ । कुन काम सय दिनमा, कुन एक वर्षमा र कुन पाँच वर्षमा गर्ने भन्ने स्पष्टता भयो भने राजनीतिमा हराउँदै गएको जवाफदेहिता पुनःस्थापित गर्न मद्दत पुग्छ ।

संगठनभित्र पनि आमूल सुधार आवश्यक छ । काग्रेसको सदस्यता प्रणाली पारदर्शी बनाउने, वडा तहसम्मको अभिलेख डिजिटल बनाउने, जिम्मेवारी पाउन नेताको निकटता होइन काम र क्षमतालाई आधार बनाउने तथा निश्चित अवधिमा पदाधिकारीको कार्यसम्पादन समीक्षा गर्ने व्यवस्था शुरु गर्न सकिन्छ । महिला, युवा, दलित, मधेशी, जनजाति, पिछडिएको क्षेत्र र विभिन्न पेशागत समुदायको प्रतिनिधित्व केवल संख्या पुर्‍याउने अभ्यासमा सीमित नराखी निर्णय प्रक्रियामै प्रभावकारी बनाउनुपर्छ । टिकट वितरणमा अन्तिम घडीको गुट्यात भागबन्डा हटाएर उम्मेदवार छनोटका स्पष्ट मापदण्ड बनाउनु अर्को महत्वपूर्ण सुधार हुनेछ । राजनीतिमा नयाँ पुस्ता आउनुपर्छ भन्ने भाषणभन्दा नयाँ मानिस प्रवेश गर्न सक्ने ढोका संस्थागत रूपमा खोल्नु धेरै प्रभावकारी हुन्छ ।

काग्रेसले सुशासनको विषयमा पनि आफूलाई अरु दलभन्दा फरक प्रमाणित गर्नुपर्नेछ । भ्रष्टाचारको आरोप लागेका आफ्नै नेता भए पनि छानबिनलाई सहयोग गर्ने, सार्वजनिक पदमा बसेकाको सम्पत्ति र निर्णयमा पारदर्शिता बढाउने तथा सरकारमा जाँदा नियुक्तिलाई योग्यता र कार्यसम्पादनसँग जोड्ने प्रतिबद्धता व्यवहारमा देखिनुपर्छ । लोकतन्त्रको रक्षा केवल संविधानको पक्षमा भाषण गरेर हुँदैन; नागरिकले सरकारी कार्यालयमा सम्मानपूर्वक सेवा पाउँदा, अस्पतालमा उपचार सहज हुँदा र कर तिरेपछि त्यसको प्रतिफल देख्दा लोकतन्त्रप्रति विश्वास बलियो हुन्छ । काग्रेसले लोकतन्त्रलाई नागरिकको दैनिक अनुभूतिसँग जोड्न सक्थ्यो भने त्यसले पार्टीलाई नयाँ जीवन दिन सक्छ ।

१५औँ महाधिवेशनपछि काग्रेसका सामु दुईवटा बाटा देखिएका छन् । एउटा बाटो विगतका गुट, प्रतिष्ठा र असन्तुष्टिलाई बोकेर समानान्तर यात्रामा जाने हो; अर्को बाटो फरक मतलाई स्वीकार गर्दै एउटै संगठनभित्र नायाँ राजनीतिक संस्कार निर्माण गर्ने हो । पहिलो बाटोले केही व्यक्तिको तात्कालीन अहंलाई सन्तुष्टि दिन सक्छ, दोस्रो बाटोले मात्र काग्रेसको भविष्य सुरक्षित गर्न सक्छ । त्यसैले देउवा-शशांक पक्षले सम्मानजनक एकताको बाटो रोज्नु र गगन नेतृत्वले त्यसका लागि ढोका मात्र होइन मनसमेत खुला राख्नु अहिलेको आवश्यकता हो । गगनको सफलता आफ्ना समर्थकलाई साथमा राख्न सक्नुमा होइन, असहमतलाई समेत विश्वास दिलाउन सक्नुमा मापन हुनेछ । देउवा र कोइराला पक्षको राजनीतिक परिपक्वता पनि

विदेशमा रहेका विद्यार्थीका अभिभावकलाई जानकारी

तपाईंका सन्तान विदेशमा पढ्दैछन् ?

तपाईंका सन्तान विदेशमा पढ्न जाँदैछन् ?

तपाईं आफूना सन्तानलाई विदेशमा पढाउन लागि रहनु भएको छ ?

यदि माथिको कुनै पनि अवस्थामा तपाईंहरू हुनुहुन्छ भने नेपालमा रहेका आमाबुबा वा अभिभावकका लागि भनी नेपालमा संस्था (मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनी) खोलिएको छ । तपाईंहरू पनि जोडिएर सहकार्य गर्न सक्नुहुनेछ ।
त्यसका लागि

सम्पर्क नं.९८१८६७००८८ (अध्यक्ष)

इन्टरनेशनल स्टुडेन्ट्स प्यारेन्ट वेलफेयर सेन्टर नेपाल

काठमाडौँ-११, बबरमहल

Ancient Board Games of Senet and Ur

P. Pilgrim

Throughout history, people have enjoyed games that challenge the mind, test patience, and require careful planning. Some of the earliest board games were remarkably complicated, involving strategy, skill, and an understanding of rules that could take years to master. Board games have existed for thousands of years. One of the earliest known examples is Senet, discovered in ancient Egypt and dating back to approximately 3000 BC. The game was played on a board containing thirty squares, and players moved pieces according to the results of throwing sticks or other casting objects. Although the precise original rules remain uncertain, Senet eventually became associated with religious beliefs about death and the journey into the afterlife.

Another ancient game, the Royal Game of Ur, dates to approximately 2600 BC in Mesopotamia. Archaeologists discovered beautifully decorated game boards in the ancient royal tombs of Ur, in modern-day Iraq. Players raced their pieces across a board, using throws of four-sided dice to determine their moves. The game combined chance with strategic decisions, requiring players to consider risks, anticipate their opponents' moves, and protect their own pieces. As civilisations developed, board games became increasingly sophisticated. Chess, which developed from an Indian game called chaturanga around the sixth century AD, introduced a remarkable level of strategic complexity. Each piece moved differently, and victory depended upon anticipating an opponent's plans several moves ahead. A skilled player needed patience, concentration, and an understanding of numerous possible combinations. These games reveal humanity's love of intellectual challenges. Their intricate rules and countless possibilities can make them fascinating, but they can also make them difficult for beginners. A person may spend years studying strategies and still encounter situations they have never experienced before.

There is nothing inherently wrong with enjoying complicated games. They can develop concentration, encourage logical thinking, and provide hours of enjoyment. However, the complexity of these games offers us an interesting comparison with the greatest question of human existence: How can we be reconciled to God and receive eternal life? People have often attempted to answer this question through religious ceremonies, good works, human traditions, and complicated systems of rules. They may believe that salvation requires years of learning, exceptional goodness, or an ability to understand difficult theological arguments. Yet the Bible presents a different message. Ephesians 2:8–9 declares: “For by grace are ye saved through faith; and that not of yourselves: it is the gift of God: Not of works, lest any man should boast.” Salvation is not a prize that we win by mastering a complicated spiritual game. It is God's gracious gift, received through faith in Jesus Christ. We cannot earn it through our achievements or purchase it through our good deeds. The message of the Gospel is profound in its meaning, yet wonderfully simple in its central truth. We are sinners, separated from God by our sin, and unable to save ourselves. But God, in His love and mercy, sent His Son to die for us. The Lord Jesus Christ declared in John 14:6: “Jesus saith unto him, I am the way, the truth, and the life: no man cometh unto the Father, but by me.” There are not countless moves to calculate, hidden rules to discover, or impossible challenges to overcome. Christ has accomplished the work necessary for our salvation through His death and resurrection. Our responsibility is to repent, believe the Gospel, and trust in Him. John 3:16 gives us the heart of this wonderful message: “For God so loved the world, that he gave his only begotten Son, that whosoever believeth in him should not perish, but have everlasting life.” Notice the word whosoever. God's invitation is not restricted to scholars, wealthy people, or those who have mastered religious knowledge. It is extended to everyone who believes in the Lord Jesus Christ.

Ancient board games demonstrate the ingenuity of the human mind. Their intricate rules and strategic possibilities can challenge even the most experienced players. Yet eternal life does not depend upon our ability to solve every mystery of existence or understand every theological detail. The Gospel directs us away from our own achievements and towards the finished work of Jesus Christ. As Acts 16:31 simply states: “Believe on the Lord Jesus Christ, and thou shalt be saved.”

pilgrimway101@yahoo.com

अर्को काग्रेस बनाउन खोज्नुमा होइन, एउटै

काग्रेसलाई बलियो बनाउन भूमिका खेल्नुमा देखिनेछ । काग्रेसका लागि अबको मूल प्रश्न नेतृत्व कस्तोको भन्नेभन्दा पनि नीति कस्तो, संगठन कस्तो, आचरण कस्तो र नागरिकको जीवनमा त्यसको परिणाम कस्तो भन्ने हो । १५औँ महाधिवेशनले नेतृत्व परिवर्तन गरिसकेको छ; अब त्यसले राजनीतिक संस्कार, संगठन र जनतासँगको सम्बन्ध पनि बदल्न सक्थ्यो भने मात्रै काग्रेसभित्र जागेको नयाँ आशाले सार्थकता पाउनेछ ।

दशैँले ...

यकिन संख्या यही हो भन्न मिल्दैन । चाड नजिकिँदै जाँदा अन्तर्राष्ट्रिय उडान र यात्रु दुवै बढेको विमानस्थलको विवरणले देखाउँछ ।

दशैँको मुख्य अवधिमा विमानस्थलको व्यस्तता अझ बढ्यो । घटस्थापनापछि अन्तर्राष्ट्रिय उडानतर्फ दैनिक करिब १८ देखि १७ हजार यात्रुको दुईतर्फा आवतजावत भएको विमानस्थल कार्यालयले जनाएको छ । असोज २९ मा मात्रै अन्तर्राष्ट्रिय उडान तथा अवतरणको संख्या ११३ पुगेको विवरण सार्वजनिक भएको छ ।

यस पटकको दशैँमा विमानस्थलको भीड केवल यात्रुको संख्याले बनाएको भीड थिएन । लामो समय विदेश बसेर चाडकै बहानामा घर फर्किने नेपालीका कारण आगमन कक्षमा छुट्टै उत्साह देखियो । सुटकेस

बोकेर बाहिरिने यात्रु र उनीहरूलाई कुरिरहेका परिवारको भेटले विमानस्थललाई दशैँको अर्को प्रवेशद्वार बनाएको थियो ।

विदेशमा बस्ने नेपालीका लागि दशैँ घर सम्झाउने पर्व हो भने यस वर्षको हवाई चापले त्यो सम्बन्ध अझै बलियो रहेको देखाएको छ कि दूरी जति टाढा भए पनि चाडले धेरैलाई अन्ततः घरतिर फर्काएको छ ।

‘हुंकार ...

हुन् । मधेशमा यसअघि पनि विभिन्न नाममा अभियान र राजनीतिक शक्ति जन्मिएका छन् । कतिपय छोटो समयमै हराए भने कतिपय विभाजन र नेतृत्वको विवादमा कमजोर भए । त्यसैले ‘हुंकार मधेश’ को वास्तविक परीक्षा उसले कति मानिस जम्मा गर्छ भन्नेभन्दा पनि कस्तो राजनीतिक विचार, नेतृत्व र कार्यदिशा प्रस्तुत गर्छ भन्नेमा हुनेछ ।

अहिले नै यसलाई नयाँ राजनीतिक दल घोषणा गरिहाल्ने अवस्था नभए पनि गतिविधिको प्रकृतिले संगठन त्यही दिशातर्फ उन्मुख हुन सक्ने आधार देखाएको छ । यदि जिल्ला तहको संरचना विस्तार गर्दै स्पष्ट राजनीतिक एजेन्डासहित अघि बढ्यो भने ‘हुंकार मधेश’ आगामी दिनमा मधेशको राजनीतिक मैदानमा थपिने नयाँ नाम बन्न सक्छ ।

लोकतन्त्रप्रति पूर्ण समर्पित

साप्ताहिक

नया विमर्श

Naya Bimarsha Weekly

किसानहरूका लागि सुवर्ण अवसर

रासायनिक मल न्यूनीकरण गर्दै

माटो सुधार्न, उत्पादन बढाउन, जैविक खेती गर्न

सबै किसिमको एकमात्र रोजाई

BLACK/Gold Brand का

भर्मी कम्पोस्ट, भर्मी प्लस (दानेदार मल)

सोयल केयर (कण्डिसनर), बायोपेष्टीसाइड (M-BTA)

प्रयोग र डिलरको लागि आजै सम्पर्क गर्नुहोस्।

सम्पर्क नं. ९८०८०३२८२०/९८५११६६२३०

किसान स्मार्ट कन्ट्र्याक फार्मिङ नेपाल प्रा.लि.

KEEN
SMART LIVING

SPECIAL PROMO

You automatically lose the chances
you don't take.

keen product

20%
Off

Buy Now

keentelevision.com

दूर दृष्टि डिजिटल प्रा.लि.

सम्पर्क: मनिषजी मो.नं.९८५१३६०६२९

नेपाली चलचित्रको रौनक दर्शौमा

ललितपुर/ दर्शौ भन्नासाथ घर फर्किने हतार, आफन्तसँगको भेटघाट, टीका-जमरा र मीठोमसिनोको सम्झना आउँछ। पछिल्ला वर्षमा यही सूचीमा अर्को एउटा कुरा पनि थपिँदै गएको छ कि परिवार वा साथीभाइसँग चलचित्र हेर्न हल पुग्ने चलन। यस वर्षको दर्शौले पनि त्यो क्रमलाई निरन्तरता दिएको छ। चाडको बिदा समातेर प्रदर्शनमा आएका नेपाली चलचित्रले राजधानीदेखि मोफसलसम्मका हलमा दर्शक बोलाए। कसैले शुरूदेखि उत्साह पाए, कसैले बिस्तारै दर्शक जोड्यो। समग्रमा भने दर्शौ नेपाली चलचित्रका लागि उत्साह बोकेर आएको देखियो।

यसपालि चलचित्र बजारको विशेषता एउटै चलचित्रको एकल दबदबाभन्दा पनि दर्शकका अगाडि धेरै विकल्प हुनु रथ्यो। 'आ बाट आमा २', '१२ गार्ड २' र 'छ माया छपक्कै २' दर्शौको माहोलसँगै दर्शकमाभू पुगे। चाडको रमभ्रम सेलाउन नपाउँदै 'कबड्डी ५: आपटर द फाइनल म्याच' पनि थपियो। फरक कथाभूमि र प्रस्तुति बोकेका चलचित्र एउटै समयमा हलमा हुँदा नेपाली चलचित्रको बजार आफैभित्र प्रतिस्पर्धी बन्न पुग्यो। रोचक संयोग के रथ्यो भने यसपटक चर्चाको अगाडि रहेका अधिकांश चलचित्र दर्शकका लागि बिल्कुलै अपरिचित नाम थिएनन्। यसअघिका चलचित्रबाट चिनिएका नाम फेरि पर्दामा फर्किएका थिए। निर्माताले पुरानो परिचयमाथि नयाँ कथा पस्कने बाटो रोज्दा दर्शकले पनि त्यसलाई काँति स्वीकार गर्छन् भन्ने परीक्षा यही दर्शौमा भयो।

चलचित्रको नाम परिचित हुँदा दर्शकको मन स्वतः जितिँदैन। दर्शौको प्रारम्भिक चहलपहलपछि यही कुरा अब प्रस्ट देखिएको छ। चलचित्र हेरेर फर्किएका दर्शकको प्रतिक्रिया अर्को दिनको व्यापारसँग जोडिन थालेको छ। 'कुन चलचित्र हेर्न?' भन्दा अहिले 'कस्तो रहेछ?' भन्ने प्रश्न महत्वपूर्ण बनेको छ। एउटा दर्शकले दिएको सकारात्मक प्रतिक्रिया अर्को दर्शकलाई हलसम्म पुर्‍याउने मौखिक प्रचार बन्न थालेको छ। यस अर्थमा यसपालिको दर्शौ निर्माताभन्दा बढी दर्शकको हातमा देखियो। कसैलाई पारिवारिक कथा मन परेको छ, कसैलाई हाँसो खोजिएको छ। युवा दर्शकको एउटा हिस्सा एक्सनतर्फ आकर्षित हुँदा अर्को समूह पात्र र कथासँग आफूलाई जोड्न खोजिरहेको छ। एउटै परिवारभित्र समेत सबैको रोजाइ एउटै नहुन सक्छ। त्यसैले नेपाली चलचित्र हेर्ने दर्शकलाई अब एउटै स्वादको समूह ठान्न

नमिले अवस्था देखिएको छ।

यही विविधताले हल सञ्चालकलाई पनि चलचित्रअनुसार दर्शकको चाप हेरेर शो व्यवस्थापन गर्नुपर्ने अवस्थामा पुर्‍याएको छ। बिहान सामान्य देखिएको चलचित्रमा साँझ भीड बढ्न सक्छ भने शुरूका दिन उत्साह पाएको चलचित्रमा केही दिनपछि दर्शकको गति बदलिन सक्छ। दर्शौको बिदाले प्रारम्भिक भीड जुटाउन मद्दत गरे पनि त्यसलाई निरन्तरता दिने शक्ति भने चलचित्रकै विषयबस्तुमा निर्भर रहने देखिन्छ।

यसपालि अर्को सुखद पक्ष पनि देखियो। नेपाली चलचित्र हेर्ने जाने क्रम केवल युवा पुस्तामा सीमित रहेन। चाडका कारण एकै ठाउँमा जम्मा भएका परिवारका सदस्य सामूहिक रूपमा हल पुग्ने वातावरण बनेको छ। अभिभावक, छोराछोरीदेखि साथीभाइका समूहसम्म हलमा देखिनुले चलचित्रलाई व्यक्तिगत मनोरञ्जनबाट पारिवारिक घुमघामको एउटा हिस्सा बनाइदिएको छ।

यससँगै एउटा चुनौती पनि सँगसँगै उभिएको छ। दर्शौलाई राम्रो व्यापार हुने समय मानेर धेरै चलचित्र एकैचोटि ल्याउँदा नेपाली चलचित्रले विदेशी चलचित्रसँग मात्र होइन, नेपाली चलचित्रसँगै दर्शक बाँड्नुपर्छ। दर्शकसँग समय सीमित हुन्छ, मनोरञ्जनका लागि छुट्याइएको खर्च पनि सीमित हुन्छ। चार चलचित्र प्रदर्शनमा छन् भन्दा एउटै दर्शकले चारैवटाको टिकट काट्छ भने

हुँदैन। त्यसैले चाडमा चलचित्र ल्याउने होडसँगै प्रदर्शन मिति व्यवस्थापनको बहस पनि अब आवश्यक देखिन्छ।

अब महत्वपूर्ण पक्ष भनेको चाड सकिँएपछि के हुन्छ भन्ने हो। दर्शौले दिएको भीडलाई नेपाली चलचित्रको स्थायी दर्शकमा बदल्न सकियो भने मात्र अहिलेको उत्साहको वास्तविक अर्थ रहनेछ। वर्षमा दुई-चारवटा चाड कुरेर बस्ने उद्योगभन्दा सामान्य शुक्रबार पनि दर्शकलाई हलसम्म तान्न सक्ने चलचित्र उद्योग बलियो हुन्छ।

यस वर्षको दर्शौले कम्तीमा एउटा भ्रम भने तोडेको छ, त्यो के भने नेपाली चलचित्रबाट दर्शक टाढिएका छैनन्। दर्शक छन्, उनीहरूसँग उत्सुकता पनि छ र मन परेको चलचित्रका लागि समय निकालेर हल पुग्ने इच्छा पनि छ तर उनीहरू अब केवल कलाकारको अनुहार वा प्रचारको हल्लामा भर परेर टिकट काट्ने अवस्थामा छैनन्। उनीहरूले आफ्नो पैसा र समय दुवैको मूल्य खोजिरहेका छन्।

त्यसैले दर्शौमा देखिएको भीडलाई सफलताको अन्तिम प्रमाण मान्नुभन्दा एउटा अवसरका रूपमा लिनु उपयुक्त हुन्छ। दर्शकले ढोका बन्द गरेका छैनन्; बरु ढोका खोलेर बसेका छन्। अब त्यो ढोकाबाट राम्रो कथा लिएर प्रवेश गर्ने जिम्मा नेपाली चलचित्रकर्मीको हो। दर्शौले यसपटक हल भरिदियो। अब वर्षभरि दर्शकको मन भर्ने पालो नेपाली चलचित्रको छ।

धर्म, संस्कृति र परम्परालाई सम्मान गरौं

- चाडपर्व मनाउँदा अनावश्यक तडक-भडक नगरौं,
- चाडपर्व सभ्य, शिष्ट र मर्यादित रूपमा मनाऔं,
- धार्मिक, सांस्कृतिक संस्कारलाई निरन्तरता दिऔं,
- एक अर्काको चाडपर्वप्रति सम्मान गरौं।

सामाजिक सद्भाव र सहिष्णुता कायम गरौं

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड

सस्तो टिकट

भरपर्दो सेवा

Best airfare deals for every destination

Fast Booking

Trusted Service

Best Fares

अब यात्रा बनाउनुहोस् सजिलो र किफायती

Book Now

+977-1-4547268. 9803753314 Kamaladi-28, Kathmandu holidaysventures@gmail.com

Chief-Editor/Publisher : Koushal Kumar Bhattarai

Editor : Krishna Lamsal

Executive Editor : Piamani Bhattarai

Legal Advisor : Advocate Hari Sharan Jamakatel

Chief Reporter: R. Aryal, International News Coordinator: S. Bhattarai, I.T. Chief: Spandan Bhattarai, Computer Designer: Roshan Gyewali, Press :- Saptarshi Publication, Mitrapark, Kathmandu
Main Office : Madhyapur Thimi- 3, Bhaktapur, Kathmandu Office-Babar Mahal, Kathmandu, Phone :- 977-1-5367064, Email : nayabimarsha@gmail.com